

BAIS MEDRASH
BAIS YESHAYA

בית מדרש

בית ישעיה

Sunday Chabura

הלכות תפילין

תפילין של רבינו תם

מראה מקומות

א) גמ' מנחות ל"ד: ת"ר כיצד סדרן קדש לי, והיה כי יביאך מימין, שמע, והיה אם שמוע משמאל... והקורא קורא כסדרן. רש"י ד"ה והקורא כסדרן שהן כתובין בתורה מוקדם, מוקדם ומאוחר, מאוחר... דהשתא כשהוא קורא כדרכו מימינו לשמאלו ונמצא קוראן כסדרן.

נמצא ששיטת רש"י הוא שסדר הפרשיות הם כסדר האמורות בתורה מימין לשמאל של מי שעומד כנגד המניח.

ב) תוד"ה והקורא הק' על פרש"י מפני מה נקראת פרשת שמע (שהוא פרשה שלישית לפרש"י) "שמאל", הא אם הפרשה ראשונה נקראת ימין, א"כ השאר נקראים שמאל. ואם פרשה רביעית נקראת שמאל, א"כ השאר הם ימין. ור"ת חולק על רש"י והוא מפרש שפרשה א' הוא קדש לי ואח"כ והיה כי יביאך. ופרשת שמע הוא פרשה רביעית (שהוא היותר שמאל) ופירוש "שמע והיה משמאל" היינו משמאל לימין. עיי"ש שמביא שגם ר"ח וגם רב האי גאון אחזו בשיטה זו.

ג) רמב"ם הל' תפילין פ"ג ה"ה פסק כדברי רש"י עי' כסף משנה ד"ה יורנו מביא תשובה מהרמ" שכתב שמתחילה לבש גם הוא כשיטת ר"ת אלא שאח"כ חזר משיטתו. ומביא שמה שסברו שרב האי גאון לבש כר"ת, טעות הוא, שפתחו תפילין דרב האי גאון, ומצאו תפילין של רש"י

ד) דרישה או"ח סימן ל"ד אות א' מביא בשם המרדכי מקור לשיטת רש"י שבא"י נפלה בימה שעל קבר יחזקאל ומצאו שם תפילין של רש"י. וכתב הדרישה שאין מזה ראוי שאולי דינא כר"ת ומשום כך גזזו תפילין אלו

ה) ב"ח שם סוף ד"ה סדר הנחתן חולק על בסרת הפרישה, משום שאפילו היו שלא כסדרן, מ"מ היה יכול לשנות סדר הנחתן ועי"ז היו כשירין

ו) תיקוני זוהר ט' א' ד"ה תפילין דרישה כתב בשם תלמוד ירושלמי כדברי ר"ת

ז) שו"ת מן השמים (אחד מבעלי תוס') סימן ג' כתב ששאלו בחלום איזה תפילין הוא צודק. והשיבו שהוא מח' בשמים. והקב"ה אומר כר"ת וכל פעמליא של מעלה אומרים כרש"י

בב"י מביא שיעקר הלכה הוא כשיטת רש"י

ח) שו"ע סימן ל"ד סעיף ג' פסק שלא יעשה כן אלא מי שמפורסם ומוחזק בחסידות עי' משנה ברורה ס"ק ט"ז-י"ז שאין להניח תפילין דר"ת (חוץ ממי שמוחזק בחסידות) משום דמחזי כיוהרא

ט) ערוך השולחן שם סעיף ה' דהאידינא שנתפשט הנחת תפילין דר"ת, אין בזה משום יוהרא

אהבה. הלכות תפילין פ"ג

יורנו רבינו מה שכתב בפ"ג כיצד קדור הפרשיות בחפלה של ראש מכניס פרשה אחרונה שהיא והיא אם שמוע כבית ראשון שהוא על ימין המנה וכו' ומנוה תלמידך קבלנו מרבותינו שקבלו מהגאונים ורבינו האי בראשם בדעתי היות נאלצו וכן פירשו בסנהדרין הא דאמר רב יהודה רב כל בית התיבין שאינו רואה את האור פטול כגון קדש ושמוע.

וגם כן קבלנו מהם כי הקלף נקרא אותו דל שהשיער דבוק בו בעודו חי ודוכסוטוטו אותו דל שהיה דבוק בכשר ומדומה לנו שנאלץ בספרו הפך זה על כן משכנו דיינו מהסע עד שיבא דברך יורנו כדת מה לעשות:

תשובה זה שעלה בדעתכם כקדור הפרשיות וקלף שהוא החלק שהשיער דבוק בו כך היה דעמי מקודם ככס ותפילין שהיו לו במערב כך היו וכן כתב ארזו שכתב חיבור בתפילין שמו רבי משה בר מיימון מקורטובא וארזו חיבור הוא שהטעני והטעה כל אנשי מערב מלפני וגם ר' יצחק אצורו לברכה טוביהו ס"ל במשנה וגם חכם אחד יש שמו רבי יעקב קלעי ככה עשה והרבה גאונים חלקו על דבר זה וכל אנשי מורה וכל אנשי ארץ הגני הקדמונים חולקים על דבר זה ואמרו כי החכמים הגאונים פתחו שהתפילין של רבינו האי והיא כחובה על הספר שכחמי בחבורי ורבי משה דרעי כשכח מן המערב לארץ ישראל היתה חפלה שלו כמו אנשי מקומכם וכשהואוהו דברי הגאונים הקדמונים והראיות שלהם שהלך תפלו ופשה על הסדר. והראיה ברורה בדבר זה מה שאמרו בהקומן רנה והקורא קורא כקדור כלומר כדי שיהא הקורא קורא קריאה הפרשיו' כקדור התור' ויזכר זה לא היה כספרים שגם אצל הנה מלאכי הנוקטאות הישנים וכן היה כחוב נהם ככלן ומעשה רב שגני ארץ ישראל כולם והיום נמצאו זו וכקדור התורה כתבו איש מפי איש ולדברי הכל חפלה של יד קדור פרשיותיהם על קדור הפרשה רכי הוא שחיה כחובה שמהן שיה שיה לדברי רבי יוסי גולה עור על של ראש ומניחה על ידו ש"מ קדור אחד לשמהו.

(*)

היה	קדש
כי	לי כל
יבאך	בכור

מקום הרצועות

(**)

היה	שמע	אם
כי	שמע	אם
יבאך	שמע	אם

גולל אותן מוספן לתחלתן עד שתמצא (ז)כשתפתח הפרשה תקרא כל פרשה ופרשה מתחלתה עד סופה: **ו** וכשמכניסין את הפרשיות בבתיכם שלהם כורכין אותן במטלית ועל המטלית שיער ואחר כך מכניסין אותן בבתיהן. ושיער זה צריך להיות שיער בהמה או של חיה מהורה ואפילו מנבילות וטריפות שלהן. וכבר נהגו כל העם לכורכין בשיער זנב העגלים: **ז** כשתופרין את התפילין אין תופרין אלא בגידין של בהמה או של חיה מהורה ואפילו מנבילות וטריפות שלהן. לוקחין הגידין שיש בעקב הבהמה או החיה מהורים והם לבנים. ואם הם קשים מרכיבין אותן באבנים וכיוצא בהן עד שיעשו כפשתן וטווין אותן ושורזין אותן ובהן תופרין התפילין ויריעות ספר תורה: **י** כשתופרין התפילין תופרין אותן ברבוע. והלכה רווחת שהיהו בכל צד שלש תפירות עד שיהיו הכל שתיים עשרה (א)תפירות בין של יד בין של ראש. ואם עשה התפירות עשר או (ו)ארבע עשרה עושה. וכל התפירות יהיה החוט שלהן סובב משתי רוחות: **יא** וצריך שיגיע החריץ של תפילין של ראש עד מקום (א)התפר. ואם היה החריץ ניכר כדי שיהיו ארבעה ראשין נראין לכל ואע"פ שאין החריץ מגיע למקום התפר כשרות. ואם אין חריץ ניכר פסולות. וצריך להעביר בתוך כל חריץ וחריץ על גבי העור חוט או א טור שס סי' ל"ב סמ"ג עין שם: **משיחה**

מקודשים יותר מן המזוזה וכן היא ההל"מ שהיא עור כל אחד מהם חזק ובריא כדי לעמוד ולהתקיים כפי קדושתו ס"מ הוא עור שלם ותפילין על הקלף שהוא חלי העור העבה ומזוזה על הדוכסוטוטו על החלי האחר הדק נמצא כל אחד מהם לפי מעלתו בקדושה מועלת עורו הקיימת וכחיות כל אחד במקום הנחה למכירתו כדי שיהיה מביטחן המה ומ"ש בתשובתו וכן כתב ארזו שכתב חיבור בתפילין שמו רבינו מ"ש מקורטובא הוא חכם אחד בן עירו של רבינו ושמו כשמו וחיבר חיבור בתפילין לבד שאילו רבינו לא בתפילין לבד חיבר לו עניות הוא נשאל במשנה זו מ"מ אנו למדים ממנה הצריך לנו לענין שיטת רבינו וכבר פשט המנהג בכל המקום אשר שמענו שמשם כדברי רבינו ורש"י ו"ל כקדור הפרשיות: **ואם** החליף וכו'. בהקומן מימלא דרז הנגאל אמר רב (ד' ל"ד ב:):

ו תפלה של יד וכו'. שם מ"ד כיצד כותבין חפלה של יד כותבה על עור אחד ומניחה בבית אחד בעור ורשם כתבן על ד' עורות והניחן בבית אחד יאל וצריך לדבק דברי ר' יהודה רבי יוסי אומר אינו צריך ואסקינא חסם דהדר ביה ר"י:

ז כשהוא גולל הפרשיות וכו'. כבר נבאר: **ח וכשמכניסין** את הפרשיות וכו'. כבר נבאר בראש הפרק. ועל מ"ש רבינו כורכין אותן במטלית ועל המטלית שיער כתב סמ"ג דבר זה להיסק דירושלמי דמנילה סל"מ שהיו כותבין בעורות וכורכין בשיער וטולין במטלית וכן הוא בשימושא רנה. יש לומר לדעת רבינו דכיון דמוטב לכרוך השיער על המטלית מלכרוך השיער על הפרשה ואח"כ לטולו במטלית דלא לא יהיה המטלית מיושב כמו שהוא בטורכ השיער מעל למטלית יש לנו לומר דירושלמי ושימושא רנה לא אהו למימר אלא שצריך שהיה שם כריכה שיער וטליות מטלית אבל לא לענין שיהיה קפידא על הסדר וכ"כ סמ"ק א"ח והנהיה מיימון דאין קפידא על הסדר: ומ"ש ושיער זה צריך להיות וכו'. ברייתא ס"ח שרשים (שבת ק"ח): וכבר נהגו וכו' בשל עגל. כחוב בשימושא רנה כדי שזכור עון העגל ולא יחטא. ומ"ש כשער זנב לפי שהוא ארוך ונאות לקשרה יותר משיער שעל גופו:

ט כשתופרין את התפילין וכו' עד שלהם. כרייתא פרק שמונה שרשים: **י כשתופרין** התפילין וכו'. כבר נבאר בראש הפרק. ומ"ש והלכה רווחת וכו' עד או י"ד עושה. בשימושא רנה: **ובל** התפירות וכו'. כ"כ גם ה"ה"ש וגולה שטעמם מפני שהם מפרשים כן מ"ש בשימושא רנה על מספר התפירות בר מדשיל ופסיק:

יא וצריך שיגיע החריץ וכו' ואם אין חריץ ניכר פסולות. כרייתא פרק הקומן (מנחות ל"ד ב:) וכחנה הר"ף בסלכות תפילין ופ"ן שנתן משיחה וטוין בין כל אחד ואחד ואם אין חריץ ניכר פסולות: ומ"ש שצריך שיגיע החריץ עד מקום התפר. (שם דף ל"ה) אמר אבי אמר כיון דמינכר הו לא לר"ך. ופרש"י אר"ך שגיע

לר"ך שגיע חריץ למקום התפר רב דימי שגיע

הנהות מיימונית
ואפילו אם הפסיק בברכה ראשונה של יד לשל שניה כנאונים שפסקו בין לקטן פרק ד' אע"פ כן טוב יותר לעשות בן מלהות לנמי בלא תפילין. והא דף לשון חסר אשר נחלקו בו הגאונים אלא. נרסי' פרק הקומן רבה כיצד סדרן קדש והיה כי יבאך מיטין שבע והיה אם שמוע משמאל והתניא איפסא אמר אבי לא קשיא כאן מיטין הקורא כאן מיטין הגונה וינדרק רבינו תם דבריו מרלא קאמר והיה אם שמוע שבע משמאל אלא שטע והיה אם שמוע משמאל ש"מ דשבע לצד הימין וקדש לצד הימין השני: וכתב בספר המצות ח"ל ומ"מ נהגו בארץ ארזם ובארץ ישמעאל כרבינו משה וכו"ש" וגם שלהו כתב בארץ ישראל שנפלה בשה שעל קבר יחזקאל ונצאו שם תפילין ישנים מאד כסדר רש"י ע"ל: **י** (ד' הבי אהא בירושלמי דפרק קמא דמגילה וכן כתב בספר המצות: **ח** (בבאור שם לדעת הרא"ש אם לא כתב בקלף או מטלית לא נפסלו וע"ש): **י** (ה) בשימושא רנה בנדר י"ב שבבית: **י** (ו) כשתחיד שבם מטלית וכוונה שיהי יהודה ולוי יהו' וכשהוא מניח ואפרים יהו י"ד: **יא** (ז) וכן פרש"י הא דאמר פרק הקומן צריך שיגיע חריץ למקום התפר דקא על חריץ הבית. וכן משמע בברייתא גבי בתים דתניא אם אין חריץ ניכר פסולות וכן פירש בעירך. ורבותיו פירשו פירוש אחר דקא על קמטי השי"תן מכתבין ע"י כהות וכו':

הכל פרק הקומן רנה (דף ל"ה) ושימושא רנה: **ומכאן**

לר"ך שגיע חריץ למקום התפר רב דימי שגיע

לר"ך שגיע חריץ למקום התפר רב דימי שגיע

לר"ך שגיע חריץ למקום התפר רב דימי שגיע

לר"ך שגיע חריץ למקום התפר רב דימי שגיע

מגדל עז

המנה עיקר מן הרחש י"ל ארבעה הקורא עיקר כי המנה מראה לו האות שני והוא קורא ומתחיל מכתוב ורוא כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליו ויראו מתן ואמר ר' אליעזר הגדול אל תפילין שבראש אלהים בראיה הלא מניחא. ומה שאמר עור כי מן הרחש הוא ראי להחיל ולא מן האמצע י"ל ארבעה אמצע עיקר וראיה על הגולה והנסתר מנין מכלל יופי אלהים הופיע ואר"ל שמתנו נשתכלל הגל וכן כעושה פרק עבודה ערופה אם כפשו נמתה חיים שהוא בראש אי בעבור שהוא אלהימות. ואי משום קריאה הפרשיות והלא מורה מלמדתה נמתה. ואני תמה על מעלת רבינו ו"ל שהיה מקובל בנסתרות איש מפי איש ארץ בא להכריע כקדור דברים שהם כבשות של עולם ונסתרו מהפך להאריך מה מלאכי נחמי לניר"ל ו"ל שאלט כזה מר"מ ו"ל והשיב להם נחיו וקדמו לשון והתקנה לשון: שאלה יוריי רבינו מה שכתב בפ"ג וי' (עין כ"ת ל"ן השאלה והתשובה) כדי שיהיה כחיה פמה ע"כ השאלה והתשובה: ואמה ראה גם ראה והכן חורף הדברים כפרטן והענינים כפשוטן ותעמוד על עמקן וסדרן ויהיוד סוד אמרם שהק"ה מניח תפילין יסבל שיש לכל הדעות שרש ועקף ואלט ואלו דברי אלהים חיים הם לתולדותיו יסבל דברי על דרך האמת כמתמל המל הממשל וכבר העיר עליו רוח ממרום ואלט מדרש נקמר ועלה והכריע לשנות מה שהיגרנו ופספסו והמקונו כקדורן וכן נהגו רבותינו האחרונים י"ע שלמדנו חכמה הרש"א והר"ב"ש מפי הרב הספר ר"י בן הרשב"ד ו"ל ועל פי רבינו הגדול הרמב"ן ו"ל וכד"ן: **י** תפלה של יד כותבין וכו' עד יתר על השיעורים האלט כשרות. הכל פרק הקומן רנה (דף ל"ה) ושימושא רנה:

לר"ך שגיע חריץ למקום התפר רב דימי שגיע

לר"ך שגיע חריץ למקום התפר רב דימי שגיע

לר"ך שגיע חריץ למקום התפר רב דימי שגיע

לר"ך שגיע חריץ למקום התפר רב דימי שגיע

לר"ך שגיע חריץ למקום התפר רב דימי שגיע

ואם יש קשר אחר ברצועה לצד מקשר שקושרים בראש תו לא הוא קשירה יפה לשון אחר קשירה תמה רצועה שלמה ולא קשורה: ועייליה לתפירה לבא. שלא יראה ויהא כשלמה: משמע שרצה לומר שיטפור מצד פנים ובהגות מיימון (שם אות מ) מפרש שהופך מקום התפירה בתוך המעצרת כדי שלא תהא נראית כלל. ועל מאי דאמר ליה פוק חזי מאי עמא דבר פירש רש"י וכיון דאין נוהגין כן לא תעשה וכן דעת הרמב"ם צ"ג (ה"ט) והתוספות (שם ד"ה פוק) והרא"ש (הל' תפילין סי' יא) כתבו שר"ת מפרש דלהקל פשט ליה והרא"ש כתב דנשימושא רבא משמע כפירוש ר"ת אבל בהגות מיימון (שם) כתוב דנשימושא רבא פסק להחמיר ובספר התרומה (סי' ריא ד"ה הלך) כתוב שאין להקל בלא ראייה וסמ"ג (עשין כג דף קה.) והמרדכי (הל' תפילין יא ע"ד) נטו לדעת ר"ת וכתב בארחות חיים רצועה שנפסקה בשם ה"ר שם טוב פלכו שמעתי שמופרה אפילו בפחיל והרשב"א (שו"ת ח"א סי' אלף קכג) כתב דהולכין בה להחמיר כפירוש רש"י וכן כתב בעל העיטור (הל' תפילין ח"ד נח:) שאין לה תקנה אלא גניזה עכ"ל. והרא"ש (שם) כתב צירושלמי פרק קמא דמגילה (ה"ט) רבי ירמיה איפסיקא ליה רצועה דתפילי שאל לרבי אבא בר ממל אמר ליה וקשרתם קשירה תמה ולא הזכיר שם תפירה ועוד כתוב שם רבי זעירא איפסיק ליה גידא דרצועה משמע שנפסקה הרצועה ותפירה צנידים ונפסק הגיד והתיר לו לחזור ולקשור הגיד איפסיק ליה תנינות שרא ליה ולא מן אולפן פירוש שלא מן הדין אלמא מותר לתפור הרצועה שנפסקה ואיך דגרסי גידא דתפילין ומיירי בתפירה מרובעת שנתפורה כלומר ולפי זה אין מכאן ראייה לפירוש ר"ת: וכתב עוד הר"ש צ"ג שם תשובה גאון דרצועה ליכא תפירה כלל בגוה אלא גוזה וכתב עוד על זה ומיירי ברצועה המקפת הראש והזרוע דהתם צנין קשירה תמה אבל הרצועות התלויות למטה לא שייך בהו קשירה שנאמר וקשרתם לאות על ירך והיו לטוטפות צין עיניך דוקא על היד ועל הראש הוא דכתיב קשירה למעוטי קשירה שאינה תמה אבל רצועות התלויות לא שייך לאסור בהן קשירה ותפירה דהא צני רב דימי למימר דאם לא נשתייר ברצועות אלא כל שהוא תוך לקשר כשרות עכ"ל וכתוב בתרומת הדשן (סי' מז) שהוא מסופק בדעת הרא"ש אי ארצועה המקפת הקיבורת דוקא קאמר דהיינו מקום שהנריך צו הכתוב קשירה או על כל שיעור רצועה דהיינו כשיעור שיש מן הקיבורת עד האצבע וכדי שיכרוך באצבע שלש פעמים (ג) ובספר התרומה (שם) משמע צהדיא דתוך שיעור רצועה היד דהיינו כדי שפגיע עד אצבע אמצעי ויכרוך-בה שלש פעמים אם נפסק אין לה תקנה לר"ת בקשירה ולרש"י אפילו בתפירה ולפי דבריו אפשר דהוא הדין לרצועות הראש (ד) שאין להם תקנה אם נפסקו תוך שיעורן דהיינו של ימין עד הטבור ושל שמאל עד החזה ונתרומת הדשן העלה דאין לאסור ברצועה של יד באורך השיעור שמן הקיבורת עד אצבע האמצעי וכפי מה שיוכל לכרוך שלש פעמים סביב האצבע אלא אם היה פושט הרצועה מן הקיבורת עד האצבע בלא כריכה סביב הזרוע אבל כל יתרון האורך שהוא צביל שכוך הרצועה כמה פעמים סביב הזרוע כמו שרגילים העולם באותו יתרון אין להקפיד אקשירה ותפירה כלל דאינו מן האורך וכן הוריתי כמה פעמים להמיר עכ"ל: ורבינו ירוחם (ני"ט ח"ד קע ע"ג) כתב ראיתי לרבותי שמחירין ברצועות התלויות לתפור צנידין מצפנים אבל לא לקשור ולפי מה שכתבתי בשם הרא"ש בקשירה נמי שרי וכמו שכתב רבינו. וזה לשון הרמב"ם בסוף פרק ג' (ה"ט) רצועה שנפסקה אין קושרין אותה ואין תופרין אותה אלא מוציאה וגוזה ועושין אחרת ושיירי הרצועה פסולים עד שיהא ארכה ורחבה כשיעור או יתר עליו עכ"ל משמע דסבירא ליה דתוך כשיעור לא מהני קשירה ותפירה. ולענין הלכה היכא דאפשר חוששין למחמיר אבל היכא דלא אפשר מוטב לסמוך על דברי המיקל מלהתבטל ממצות תפילין:

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א] סדר הנחתן בבית: מקום יש בראש להניח שני תפילין וכן ברוב: [ב] הרא"ש ורבו היו מניחין שני זוגי תפילין ומה היו מכוננים:

[א] (א) סדר הנחתן בביתם לרש"י קדש משמאלו של המניח בבית החיצון. ואחריו והיה כי יביאך בבית השני. ובבית השלישי שמע. ובבית הרביעי שהוא בית החיצון לימינו והיה אם שמוע.

משמאל כדאשכחן (מנחת נח): גזי מנורה למ"ד מורח ומערב מונחין צפרק שמי הלחם דכולן קורא לפני יי' לצד חילונה של מנורה ופעמים שקורא שמים חילונים מורחיים ועל כן פירש ר"ת קדש מצחוץ ואח"כ

העיתור (הל' תפילין ח"ד נח:) שאין לה תקנה אלא גניזה עכ"ל. והרא"ש (שם) כתב צירושלמי פרק קמא דמגילה (ה"ט) רבי ירמיה איפסיקא ליה רצועה דתפילי שאל לרבי אבא בר ממל אמר ליה וקשרתם קשירה תמה ולא הזכיר שם תפירה ועוד כתוב שם רבי זעירא איפסיק ליה גידא דרצועה משמע שנפסקה הרצועה ותפירה צנידים ונפסק הגיד והתיר לו לחזור ולקשור הגיד איפסיק ליה תנינות שרא ליה ולא מן אולפן פירוש שלא מן הדין אלמא מותר לתפור הרצועה שנפסקה ואיך דגרסי גידא דתפילין ומיירי בתפירה מרובעת שנתפורה כלומר ולפי זה אין מכאן ראייה לפירוש ר"ת: וכתב עוד הר"ש צ"ג שם תשובה גאון דרצועה ליכא תפירה כלל בגוה אלא גוזה וכתב עוד על זה ומיירי ברצועה המקפת הראש והזרוע דהתם צנין קשירה תמה אבל הרצועות התלויות למטה לא שייך בהו קשירה שנאמר וקשרתם לאות על ירך והיו לטוטפות צין עיניך דוקא על היד ועל הראש הוא דכתיב קשירה למעוטי קשירה שאינה תמה אבל רצועות התלויות לא שייך לאסור בהן קשירה ותפירה דהא צני רב דימי למימר דאם לא נשתייר ברצועות אלא כל שהוא תוך לקשר כשרות עכ"ל וכתוב בתרומת הדשן (סי' מז) שהוא מסופק בדעת הרא"ש אי ארצועה המקפת הקיבורת דוקא קאמר דהיינו מקום שהנריך צו הכתוב קשירה או על כל שיעור רצועה דהיינו כשיעור שיש מן הקיבורת עד האצבע וכדי שיכרוך באצבע שלש פעמים (ג) ובספר התרומה (שם) משמע צהדיא דתוך שיעור רצועה היד דהיינו כדי שפגיע עד אצבע אמצעי ויכרוך-בה שלש פעמים אם נפסק אין לה תקנה לר"ת בקשירה ולרש"י אפילו בתפירה ולפי דבריו אפשר דהוא הדין לרצועות הראש (ד) שאין להם תקנה אם נפסקו תוך שיעורן דהיינו של ימין עד הטבור ושל שמאל עד החזה ונתרומת הדשן העלה דאין לאסור ברצועה של יד באורך השיעור שמן הקיבורת עד אצבע האמצעי וכפי מה שיוכל לכרוך שלש פעמים סביב האצבע אלא אם היה פושט הרצועה מן הקיבורת עד האצבע בלא כריכה סביב הזרוע אבל כל יתרון האורך שהוא צביל שכוך הרצועה כמה פעמים סביב הזרוע כמו שרגילים העולם באותו יתרון אין להקפיד אקשירה ותפירה כלל דאינו מן האורך וכן הוריתי כמה פעמים להמיר עכ"ל: ורבינו ירוחם (ני"ט ח"ד קע ע"ג) כתב ראיתי לרבותי שמחירין ברצועות התלויות לתפור צנידין מצפנים אבל לא לקשור ולפי מה שכתבתי בשם הרא"ש בקשירה נמי שרי וכמו שכתב רבינו. וזה לשון הרמב"ם בסוף פרק ג' (ה"ט) רצועה שנפסקה אין קושרין אותה ואין תופרין אותה אלא מוציאה וגוזה ועושין אחרת ושיירי הרצועה פסולים עד שיהא ארכה ורחבה כשיעור או יתר עליו עכ"ל משמע דסבירא ליה דתוך כשיעור לא מהני קשירה ותפירה. ולענין הלכה היכא דאפשר חוששין למחמיר אבל היכא דלא אפשר מוטב לסמוך על דברי המיקל מלהתבטל ממצות תפילין:

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[ב] אם אינו יודע לכונן מקום הנחת שני תפילין בראש להניחן יחד כיצד יעשה:

א סדר הנחתן בביתם וכו'. צפרק הקומץ (לד): ת"ר כיצד סודרן קדש לי והיה כי יביאך מימין שמע והיה אם שמוע משמאל והתניא איפכא אמר אביי לא קשיא כאן מימינו של קורא כאן מימינו של מניח והקורא קורא כסדרן אמר רב חננאל אמר רב החליף פרשיותיה פסולות ואסיקנא דנאחיה ענין שהחליפן אפילו גוייתא לגוייתא וצרייתא לצרייתא קאמר דפסולות. ופירש רש"י כאן מימינו של קורא וכו'. שהקורא עומד כנגד מניח הוי ימינו של זה לשמאלו של זה: והקורא קורא כסדרן. כסדר שהן כתובים בתורה מוקדם

דרכי משה

(ג) ופ"שון הטור נראה כסברא ראשונה: (ד) ואינו נראה דיש לומר דדוקא בשל יד אסור לתפור בכל השיעור משום דכולו צורך הקשירה הוא משום דבלאו הכי אינו עומד על הזרוע אם אינו כורך סביב האצבע או הזרוע אבל בשל ראש שמהודקין היטב בלא רצועות התלויות נראה דאין לפסול שם התפירה רק סביב הראש וכן נראה מלשון האשיר"י דיש לחלק ועיין שם:

פרישה

ד' (א) סדר הנחתן בביתם לרש"י וכו' ולר"ת הוא הסדר וכו'. פרק הקומץ סוף דף ל"ד ת"ר כיצד סודרן קדש לי והיה כי יביאך מימין שמע והיה אם שמוע משמאל והתניא איפכא אמר אביי לא קשיא כאן מימינו של קורא כאן מימינו של מניח והקורא קורא כסדרן אמר רב חננאל אמר רב החליף פרשיותיה פסולות ואסיקנא דנאחיה ענין שהחליפן אפילו גוייתא לגוייתא וצרייתא לצרייתא קאמר דפסולות. ופירש רש"י כאן מימינו של

דרישה

[א] סדר הנחתן בביתם לרש"י וכו' ולר"ת הוא הסדר וכו'. כתבו סמ"ג והמרדכי ששלחו כתב מארץ ישראל שנפלה בימה שעל קבר יחזקאל ומצאו שם תפילין ישנים מאוד כסדר רש"י וכן כתבו הרמב"ם והרשב"א כולם הסכימו וכתב"ן וכן העלה ב"י בשם רוב

והיה כי מימין הקורא והדר מתחיל הקורא שמע מנחון ואח"כ והיה אס משמאל הקורא ותימה גדולה לומר דמטעם קושיא זו יהא ר"ת משנה סדר הקדמונים שהנחת הפרשיות נצמים לאסיקנא בגמרא דאס שינה פסול הלא קושיא זו יש לתרץ כמו שכתב בספר התרומה סימן ר"ו ובמרדכי (הל' תפילין י ע"ג)

ולרבינו תם הוא הסדר קדש משמאלו. ואחריו בבית השני והיה כי יביאך. ובשלישי והיה אם שמוע. וברביעי שהוא החיצון שמע. סימן לדבר היות להדדי. ושני השיניין דהיינו קדש שמע לצד חוץ אצל השיניין שבבתים. וכן הוא הסדר בשל יד למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה. ומיהו גם לרבינו תם צריך לכתבן כסדר שהן כתובים בתורה שהוא קדש והיה כי יביאך שמע והיה אם שמוע. דתניא (מכילתא סוף פרשת בא) כתבן שלא כסדרן יגזזו פירוש שלא כסדר הכתובים בתורה.

ואשיר"י (הל' תפילין ס"ה) דלא דמי תפילין למטרה דכיון דתפילין מכוונן באמצע הראש הוה ליה חציין מימין הראש וחציין משמאל הראש להכי קרי שני צמים אלו מימין ושני צמים אלו משמאל עכ"ל ועוד דהא ר"ת גופיה דמציא ראייה ממטרה לפעמים קורא חיונה לנד מזרחית ופעמים קורא שמים חיונים מזרחיים א"כ ליכא קושיא בתפילין דאין הכי נמי דהוה מצי לקרות

מוקדם ומאוחר מאוחר הילכך הא דקמני לעיל קדש והיה כי יביאך מימין מימיו של קורא קאמר דהשתא כשהוא קורא דכרכו מימיו לשמאלו ומנחא קוראן כסדרן והא דמני איפכא דמשמע קדש והיה כי יביאך משמאל אמנית קאמר דהוא ימין של קורא: ובתבוב המוספות (ד"ה והקורא) והרא"ש (סי' ה) והמרדכי (י ע"ג) דקשה לר"ת אמאי פלגינהו לקרות שמים הראשונות מימין ושמים האחרונות משמאל הוה ליה למימר ראשונה מימין וכל האחרות משמאל או איפכא שלש ראשונות מימין ורביעית משמאל דקאמר (מנחות טז:) גבי נר מערבי לפיכך פירש ר"ת קדש והיה כי יביאך מימין של קורא ומשמאל של קורא הוה שמע מנחון ואחריה והיה אס שמוע מצפנים וכן

לכולן מימין חוץ מרביעית או לכולן משמאל חוץ מהראשונה שהיא ימנית ויכול נמי לקרותן שמים מימין ושמים משמאל ומאי קושיא מלשון כיון דצין כן וצין כן שפיר קאמר אבל האמת יורה דרכו דר"ת עיקר סמיכתו על רבינו שפירא גאון ורבינו האי ור"ת ורז יוסף טוב עלם שכך קיבלו פירוש נבייתא זו ובמרדכי כתב עוד שכן כתב הר"ף והרב יהודה בר צרילי והרב אב"ד מלוניל ואע"ג דנהלכות הר"ף לא נמלא דבר מזה אפשר דבתשובה כתב כך ועוד דהרא"ש הקשה לפירוש ר"ת דמדקאמר תלמודא לא קשיא כאן מימין הקורא כאן מימין המניח והקורא קורא כסדרן משמע שקורא כסדר שכתוב בתורה וכתב אח"כ ובהלכות הר"ף אין כתוב והקורא קורא כסדרן נראה דמפרש הרא"ש דמדלג גרס כן אלמא דקבירא ליה כר"ת דאס היה גורס כך הוה קושיא לדידיה וא"כ עיקר סמיכתו של ר"ת על קבלתם של אלו הגאונים אלא שהוסף לומר דלפירוש זה ניחא טפי שחלקן לשמים שמים דליכא הכא קושיא מה שאין כן לפירוש רש"י דליכא קושיא ולרין למירוצים וכבר האריך בספר התרומה ובמרדכי על שם

פירש רבינו מנחאל ורבינו האי והא דקאמר הקורא קורא כסדרן לא כמו שפירש רש"י כסדר שכתובות בתורה אלא מפרש ר"ת שהוא סיוס הנבייתא דליכא סודרן מפני שמיך התלמוד כאן מימיו של קורא כאן מימיו של מניח ולא פירש איזו נעמיד בקורא ואיזו נעמיד צמנית פירש שהקורא קורא כסדרן שהן כתובות צמניתא ראשונה: ובה שכתב רבינו ומיהו גם לר"ת צריך לכתבן כסדר שהן כתובות בתורה וכו'. כן כתבו המוספות (טז) והרא"ש (טז) והמרדכי (טז) וכן כתוב בצמ"ג (עשין כג קד ע"ד) והתרומה (סי' יז) אבל סמ"ק (סי' קט) כתב ומיהו בשל יד לא נחלקו ובהגהה (א"ת ז) תמה עליו (ומשדכתא) [ומפרש] א ר"ל דאין קפידא דיעבד דהא דמניח (מנחות לד:) החליף פרשיותיה פסולה אצל ראש קאי כדמשמע בגמרא ע"כ ואין כן דעת הפוסקים אלא צין בשל יד צין בשל ראש אס כתב שלא כסדר שכתובות בתורה פסולים (א) וכבר כתבתי בה בסיומן ל"ב (לה. ד"ה כתב שהנחת סמ"ק):

רבינו שמעון נראה ונדהיות לפירוש רש"י ולפירוש ר"ת עיין שם ומנהג העולם כפירוש רש"י והכי איחא נשימושא רבא להדיא והכי משמע במכילתא לפי פשוטו ומשמעו אלא דר"ת דחה הראיה ממכילתא וכן היא דעת גדולי האחרונים הרמב"ם והרמב"ן וה"ר יונה והרשב"א כפירוש רש"י ושימושא רבא שכתבוהו ה' ועוד כתב הסמ"ג והמרדכי ששלחו כתב מארץ ישראל שנפלה בימה שעל קבר יחזקאל ומנחו שם תפילין ישנים כסדר הרמב"ם ורש"י יש דוחין דלפי דפסולין הוו גזוזם לשם ולא נהירא דלא היו צריכים גזיזה אלא להחליף הנחתן מצי זה לצי זה:

ב וכו"ש רבינו ומיהו גם לר"ת צריך לכתבן כסדר שהן כתובים בתורה וכו'. אע"ג דכבר כתב רבינו דין זה בסיומן ל"ב סט"ו חזר וכתבו כאן להוציא ממי שכתב דר"ת לא נחלק בשל יד דכיון שכתובים הפרשיות בקלף אחד כותב אותן כסדר שהן כתובים בתורה וכן היא הנחתן אלא דבשל ראש דכתובים בארבעה קלפים אין קפידא דכתיבתן לכתבן כמו שכתוב בתורה אלא כותבן כסדר הנחתן נצמים לר"ת וכמו שכתב בספר התרומה ובמרדכי שיש מי שפרש כך לר"ת וכן כתב בצמ"ק בהגהה על שם ה"ר יחיאל דבשל ראש אין לחוש

דרכי בשה

ד' (א) כתוב בברוך שאמר (עמ' קפ) יכתוב פרשיות של יד תחלה ואח"כ של ראש שיר הוא ראשון בפסוק שנאמר והיה לאות על ירך וגו' ואם שינה לית לן בה וכן כתבתי לעיל (סי' לב ד"ה הארוך סעיף יט) וכתב עוד דקשר של ראש יעשה קודם לשל יד כסדר אחיות שדי שהשיין היא נעשית ראשונה ואח"כ הדלית ואח"כ היר"ד:

פרישה

משמאל דקאמר גבי נר מערבי לפיכך פירש ר"ת קדש והיה כי יביאך מימין של הקורא ומשמאל של קורא הוה שמע מנחון ואחריה והיה אס שמוע מצפנים והא דאמר הקורא קורא כסדרן לא כסדר האמור בתורה אלא [שהוא] סיוס הנבייתא דליכא סודרן מפני שמיך הגמרא כאן מימיו של קורא כאן [משמאל] [מימיו] של מניח ולא פירש איזה נעמיד בקורא ואיזה נעמיד צמנית פירש שהקורא קורא כסדרן שהן כתובות צמניתא ראשונה ובה מצאריס דברי רבינו:

קורא וכו' כשהקורא עומד כנגד המניח הוה ימיו של זה לשמאלו של זה והקורא קורא כסדרן כסדר שהן כתובים בתורה מוקדם מוקדם ומאוחר מאוחר הילכך הא דקמני לעיל קדש והיה כי יביאך מימין מימיו של קורא קאמר והא דמניח איפכא דמשמע קדש והיה כי יביאך משמאל אמנית קאמר ע"כ: והקשה ר"ת אס כן אמאי פלגינהו לקרות שמים הראשונות מימין ושמים האחרונות משמאל הוה ליה למימר ראשונה מימין וכל האחרות משמאל או איפכא שלש ראשונות מימין ורביעית

דרישה

הפוסקים ע"ש. ושמעתי משם מורי דאין לסתור סדר ר"ת ממה שמצאו תפילין בקבר יחזקאל כדברי רש"י שאדרבה לר"ת מצי למימר שפסולין היו כיון שכתבן באותו הסדר ולכן נקברו בקברו כיון שפסולין שנקברין ונטמנין בקברו של צדיק.

הגהות והערות

ד' (א) צ"ל ומטיק דשמא ר"ל או להגיה בענין אחר ושהכל ילך לדרך אחד (מאמר מרדכי אות א). ובמור וקציעה הגיה ושמא בפנים ר"ל (הוא לשון ההגה ולסמ"ק קרי פנים). ובפוסקים שלפנינו תוקן כבפנים:

רפ"ו קשורא דתרווייהו דא י'. הכוונה **(קבב)** והאי איהו רזא הוי"ה וכו', לזה לומר שקושרים המלכות גם כן עם יד שלו. אף על פי שמזכיר מתחילה רק תפילין

רפ"ז ודא יחוד. רומז כי גם כן אור חכמה דרישא דקודשא בריך הוא דליהו ו' איהי ה' שהוא י' ירד במלכות, ואם כן אבא וצרא האירו בצרתא י' אבא בקשר של יד, ו' זעיר אנפין בשית מיבין דיחודא נתייחד עמה.

רפ"ח מאן דשח שיחה בינייהו. כי לאות על ידך היא תפילין של יד מלכות, ותפילין של ראש ולטוטפות בין עיניך זעיר אנפין, והם ו"ה והשם זינייהם ענין פירודא בין זה דליהו תפארת ומלכות.

רפ"ט תפילין דרישיה ^{אונג' החכמה} דקודשא בריך הוא. היא זינה עטרה על ראש זעיר אנפין. **רצ'** והאי איהו רזא הוי"ה. פירוש ה' אימא עילאה על ראש זעיר אנפין הוא ו', ואחר כך י"ה כמו שכתבתי לעיל אור חכמה שהוא י' ירד במלכות, וזהו לירוף הוי"ה.

רצ"א יד ה' הויה במקנך וכו'. שזה מורה על יד חזקה שעשתה המכה בהם, ולזה אמרו זירושלמי הויות באמצע שאז יד חזקה באמצע, ורחמים משני לדדים, כי נודע אבא יוד של שם רחמים

באר אברהם

[קד] והאי איהו רזא הוי"ה דאתמר ביה הנה יד יהו"ה הוי"ה. פירוש כי ה' עילאה דהיינו אימא היא בסוד תפילין שהיא כתר לזעיר אנפין, ואבא דליהו י' איהו תפילין על צרתא דהיא ה' כנוצר לקמן ח"ל, ה תפילין על ו' אמר על צרא, י' אבא תפילין על צרתא ה' דביה אכתבינא ע"ש, ואלין תפילין הן מסטרא דשמאלא בגין דכל הוי"ה דליהו שלא כסדר אחזי דינא, ובגין דא אוקמוה מארי דתלמודא ירושלמית הויות באמצע, פירוש דנודע דתפילין ירושלמית הן כך, תחילה פרשה קדש דליהו י', ואחר כך והיה כי יציא דליהו ה', ואחר כך והיה אם שמוע דליהו ה' שניה, ואחר כך שמע ישראל שהוא ו', נמצא

לפי זה הויות באמצע דהיינו השני פרשיות שמתפילין והי"ה שהם הוי"ה באמצע, ולפי זה הסדר כך הוא יהה"ו, ופירוש של זה השם הוא כך י' דליהו אבא על צרתא דליהו ה', ה' דליהו אימא איהו תפילין על צרא דליהו ו', נמצא שזה השם הוי"ה חוה השם יהה"ו מרמזים לתדא מלתא, לזה אמר שפיר אלו תפילין שצראש וכו' הנה י"ד ה' הוי"ה, ובגין דא אוקמוה הויות באמצע בגין דשניהם הן רזא חדא, ודע ששניהם הם מסטרא דדינא דעל כן יעווצ איש את אציו ואת אמו ודבק באשמו, ונכון הוא להיות כך יהו"ה ויהיה פירושו כך י"ה שהם אבא ואימא ביחודא הם תפילין וכתר לו"ה שהם גם כן ביחודא.

שבחי תיקונים

א ובגין דא בקשורא דתרווייהו. ימ"ן שזה הוא הסוד אפילו שיחה קלה שבין איש לאשתו, וקאי על איש ואשה שלמעלה, וטעם לזה בסוד והביאו לה בחשאי ובסוד ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, וכתבתי וסמכתי על המבין וקיימתי במקום שאמרו לקצר, ואפשר שזהו הטעם למנהג האשכנזים לומר אחר הנחת תפילין ברוד שם כבוד מלכותו לעולם ועד, ועיין בליקוטי תורה בפסוק כי עדותיך שיחה לי, (דנך אמט).

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן החכמה

היא פרשת קדש לי מימין, והיה כי יביאך צינה
 דמסטרהא דיניס, וסמוך לה והיה אם שמוע
 גזרות שניהם באמצע, שמע שהוא רחמים מלד
 שמאל כדי שמהיה היד חזקה שהיה דיניס וגזרות
 באמצע, ויכופו אותם
 הרחמים ולירוף זה הוא
 יה"ו, וזה שאמר יד
 רמה מפארת שהוא ו'
 של שם שחמיד הוא
 באמצע, עמה יד חזקה
 שהוא יד ה' הויה
 באמצע, ולמהוי רחמי
 מכל סטרא, זהו טעם
 הירושלמי וסברת רבינו
 חס, וזוהר פנחס דף
 רנ"ח ע"א אמר רבי
 שמעון דמרווייהו לריכי,
 כי דרבינו חס מוחין

דאזא ודרש"י מוחין דאימא, ואורות אבא באים
 לזעיר מלוזשים תוך של אימא, לכן הרצועות של
 דרש"י יהיו למעלה מכסים על הרצועות של רבינו
 חס כמו שאמר בספר הכוונת ובספרי כל
 המקובלים באורך, ובמנחם שמורים.
 (רצב) יד רמה עלה אתמר וכו'. טעם למה
 מפארת יד רמה, כי הוא ימלוך לעולם
 ועד, ומלך על כל הארץ ציד רמה ימלוך ויתרומם
 על הכל.

אור ישראל

[קד] יד רמה עלה אתמר והיה וכו'. שהיינו
 הצירוף הוא והי"ה שהזעיר אנפין על
 הארץ מלכות.

יד רמה משמאלא דאיהו ו' ודינא כבוש באמצעימא דהיינו
 יד חקרי דהיינו ארבע אוחיות ובמילואו
 עשרה אוחיות כמנין יד.

אוקמוהו^א מארי דתלמודא ירושלמי^ב
 הויות באמצע^ג. יד יהו"ה מימינא
 דאתמר בה (שמות י"ד ל"א) וירא ישראל
 את ה' הגדולה מסטרא דחסד [קה], יד
 רמה מסטרא דתפארת דאתמר בה
 (שמות י"ד ט') ובני ישראל יוצאים ביד
 רמה, יד חזקה באמצעימא דאיהו יד
 יהו"ה הויה, למהוי רחמי מכל סטרא,
 דינא כבוש באמצעימא, יד רמה
 עלה רצב) אתמר (זכריה י"ד ט') והיה קד

דאינון צרא וצרתא אינון תפילין דילן, וזה שאמר
 והאי איהו רזא הויה דאתמר ציה הנה יד ה'
 הויה במקנך וכו', שהוא הויה מסטרא דשמאלא
 מלד הדין המורה על יד חזקה שעשתה המכה
 בהם, ולכן אמרו בתלמוד ירושלמי הויות באמצע,
 שאז יד חזקה באמצע ורחמים משני לדידים, כי
 נודע תפילין דרבינו חס שהם הויות באמצע
 והם ממוחין לאבא, חכמה לאבא הוא פרשת קדש
 לי מימין שהוא רחמים, והיה כי יביאך צינה

באר אברהם

[קה] יד יהו"ה בימינא דאתמר בהו וירא
 ישראל את ה' הגדולה מסטרא
 דחסד. יד רמה מסטרא דתפארת דאתמר בה וצני
 ישראל יוצאים ציד רמה, יד חזקה באמצעימא. פירוש

למה לומר מימינא חסד והוא יו"ד דתמן חכמה, יד רמה
 דהיינו הויה באמצע, ודע לכל הויה יד חקרי דהיינו ארבע אוחיות ובמילואו
 עשרה אוחיות כמנין יד.

שבחי תיקונים

א נכתב בצדו בתיקוני זוהר חדש, (נצי לנדיק). עיין בספר פרי קודש הילולים דף ט' שמביא שם הלשון.
 ב ובגין דא אוקמוהו מארי דתלמודא ירושלמי. עיין בהראב"ד לספר יצירה אומר שם שבזמנו היה תלמוד
 ירושלמי על סדר קדשים והוא ראה שם כתוב הויות באמצע, (דך אמת). ג הויות באמצע וכו'. ולענ"ד
 שמכאן נראה שמאחר דתפילין דרבינו חס הם רחמי מכל סטרא ודינא כבוש באמצעימא, אבל התפילין
 דרש"י הוא הדין מבחוץ והדינין גוברין, ולכן צריך להניח השתי זוגות ביחד בסוד יכבשו רחמין את כעסך,
 כדי שהתפילין דרבינו חס יהיו כובשים בסוד הרחמים דאבא על הכעס והגבורות דאימא, (פירושי הרמ"ו).

העשה מור או נפטר מן הל"ת ופטר מקרבן כן יהי לפי שיטת ר"ה:

ועל"ה כלבי ראוי להיפוך דמכשירי מצוה היו כנוף המצוה מן הש"ס פ"ק דר"ה דף ט' ויומא דתני חייא בר רב מדפתי ועניהם את נפשתיכם בתשעה לחדש בערב וכו' וכי בתשעה מתענן וכו' אלא כל האוכל בתשיעי כאלו התענה תשיעי ועשירי ופרש"י כדו שיהי להם כח להתענות בעשירי וא"כ סיכא דהמכשיר המצוה נחשב כקיים ניף המצוה. וכוז על"ה ברעיוני לפרש סדרש תמיה הוכא כספר דברי תורה וז"ל ועניתם וכו' כל האיכל ושיחה בתשיעי כאלו התענה תשיעי ועשירי מכאן שמדליקין גרות בשבת עכ"ל והוא תמיה אך י"ל דהנה קשה דמכרכין כנר שבת אשר קדשנו במצותיו וצינו להדליק נ"ר של שבת והרי הוי הדלקה מבעוד יום ואז אינו מצוה וכפרט דהרי בפ"ב דשבת אפרינן מרסמרכין להדליק ג"ח סיכא דהדלקה עישה מצוה והרי הוי הדלקה מבעוד יום ובפרט דהרי הנ"י בפ"ב דב"ק הקשה אם אשו משום חצו איך מדליקין גרות בשבת ותירין דהוי כאלו הדליק הכל מערב שבת עיי"ש וא"כ כיון דהיי כאלו הדליק הכל מע"ש איך וצינו להדליק נר של שבת הרי מדליק בע"ש רק ד"ל כיון דהוי עכ"פ הכשר מצוה שיהי איר בשבת וא"א בלא זה דבשבת א"א להדליק ונחשב כנוף המצוה ולכך הוי הדלקת נר בע"ש לצורך שבת כמו האיכל כמ' דהוי כאלו התענה תשיעי ועשירי ולכך שפיר קאמר המדרש כיון דמיכא מקרא דמכשיר דמצוה מה דא"א בע"א דיי כנוף המצוה לכך טה"ט מדליקין נר בשבת ומכרכין להדליק נר של שבת דמכשיר הוי כנוף המצוה וא"ש והנה אף דהפי' במדרש בדרך אגדה ס"מ הדברים נכונים טפאח עצמן דנ"י עוי"כ וסן הדלקת גרות בע"ש ומכרכין להדליק נר של שבת מיכא דמכשיר הוי כנוף המצוה אם אי אפשר בענין אחר ודוק:

סימן י"ד. דגה מה שהוקשה לך דברי הכ"מ אהרדי דכפ"ד מתפילין כתב שמדברי הרמב"ם פ"ד מהל' יו"ט שכתב דאדם כותב לעצמו תפילין מיכא דס"ל רמניחין תפילין בחוה"ט ובפ"ז מהל' יו"ט כתב להיפוך דשם כותב דמט"ש דכותב וטבר לאחרים אם אין לו מה יאכל מזה סוכת דס"ל דאין מניחין תפילין בחוה"ט והוי כשאר מלאכה תשובה הנה בתפילין בחוה"ט יש ג' דעות דיש ס"ל דאסור להניח תפילין ויש סבירא להו דהוי חוב להניח תפילין ויש סבירא להו דהוי רשית אם רוצה להניחן מותר ומ"מ אם אינו מניח נמי אין איסור ולכך זה הוי כוונת הכ"מ דבהל' תפילין מיכא מן הרמב"ם דאם רוצה להניח מותר והיכא זה מרכיב דכותב תפילין לעצמו מיכא דמיתר להניחן ולכך אם רוצה להניחן הוי לו צורך יו"ט ומותר לכתבן ובהל' יו"ט כוונתו לדוכיח דעכ"פ ס"ל להרמב"ם דאין חוב להניחן רק דוי רשות ולכך כיון דהוי לאוצרים רק רשות לכך הוי כשאר

מלאכות ואינו רשאי לכתוב רק אם אין לו מה יאכל וא"ש בעוה"י:

זמנה שהקשה עמ"ש בספרי ק"ס דף ל"מ"ד לרחות ראיות הגר"א דתה"ט זמן תפילין מרש"י סוכת בהי' לפניו הרבה מצות שפרש"י כנוף לולב סיכה תפילין וציצית ורחיטי ד"ל דאו או קתני או לולב וסיכה או תפילין וציצית גם י"ל דרש"י נקט ל"מ"ד שבת ויו"ט זמן תפילין ולדירוי' טכ"ש בחוה"ט אבל ל"מ"ד שבת ויו"ט לאי זמן תפילין הה"נ בחוה"ט דררי רש"י נקט שם כתנאי דנקט תחלה לולב וסיכה ואח"כ תפילין וציצית והרי תדיר קודם וא"כ מחויב תחלה להניח תפילין וציצית ואח"כ לולב וסיכה ולמה נקט להיפוך בע"כ דאז"ל שם ל"מ"ד ח"כ היום קודם ופלוגתא הוא בסוף סיכה ולכך כיון דרש"י או"ל שם כתנאי גם כזה י"ל דהוי כתנאי עיי"ש שהכנתי הרבר בטעמו והקשה ר"מ דמה דוחקי' להעמיד בחוה"ט אפי' כשבת ויו"ט עצמו ה' אפשר לי לומר הנה ז"א דאף ל"מ"ד שבת ויו"ט זמן תפילין מה"ת אבל מדרכנן וראי אינו מניח בשבת ויו"ט תפילין ותדע דאלי"כ לא שויך פלוגתא דנחוי אגן מה עמא רבר בע"כ וראי מדרכנן אינו מניח בשבת ויו"ט ופלוגתתן לא הוי רק אם מה"ת הוי זמן תפילין או לא. ומה שתמה על ראיות התי"ס בעירובין דף צ"ו מן הירושלמי ד"ל דהירושלמי או"ל ל"מ"ד שבת ויו"ט זמן תפילין נמי א"ש דרוחק לומר דהאמוראים דשם רב ורכב"ח יסברו דלא כהלכתא ראנן קיי"ל דשבת ויו"ט לאו זמן תפילין דוא ואם הם ס"ל דשבת ויו"ט הוי זמן תפילין הוי ראוי לנו לפסוק כוונתיהו בע"כ הם נמי ס"ל דשבת ויו"ט לאו זמן תפילין הוא ובחוה"ט מותר וז"ל:

ודרךך אנכ אודיעהו דכפלוגתת רש"י ור"ח בענין הנחת הפרשיות הנה פלוגתא זו מצאתי בעוה"י בהקדמה יתקני זורר דפיס מעועריטש כדף ט' וז"ל שם בעמוד א' יו"ד ה' ויו"ד ה"א ד' פרשין יו"ד קדש לי וכו' ה' והי' כו יביאך וכו' ויו"ד שמע ישראל ה"א והי' אם שמוע הרי נקט כדעת רש"י ואח"כ בעמוד ב' שם כתוב ואיך דאמר הויות באמצע בנונא יו"ד ה"א והי' ויו"ד יו"ד קדש לי ה"א והי' כו יביאך והי' אם שמוע ויו"ד שמע ישראל וכו' הרי כדעת ר"ת א"כ מיכא דגם כיומי דשכ"י כבר היתה פלוגתא זו בתפילין וזה הוי חידוש דין:

זמנה שהקשה עמ"ש להוכיח בחכורי שני"ח מדברי הרשב"א הובא בט"ו ס"י ל"ב דראוי לבילה מהני אפי' לכתחלה והקשה ר"מ מן התי"ס יבטית דף ק"ה ע"כ ד"ה דאמר ר"ו שכתבו בקשויתם דראוי לבילה הוי דוקא כדיעבר וכתב ר"מ דנעלם מן הרשב"א דברי התוס' והנה לרעתי לא נע"ם דבר ולמ"ל דברי התוס' הרי מחליצה נופח דמטני על"ה הש"ס מכת כל דראוי לבילה אין בילה מעכבת ואעפ"כ לכתחלה ודאי בעינן אמירה כמפורש בש"ס וט"ש"ע הל' חליצה ובע"כ דלכתחלה בעינן אמירה אך חכונא דהיכא דהתורה

אמרה

הדפסה ברזולוציה מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התוכן
ובחרת בחיים: קלוגר, שלמה בן יהודה אהרן << (9) >> { } עמוד מס: 28 הודפס ע"י אוצר

שאלות ותשובות מן השמים

2) וע"ז סדר פרשיות של תפילין. כך היתה שאלתי: אנא מלך הגדול והגורא חכם הרוים מגלגל נסתרות שומר הברית והחסד הגדל גא חסדך עמנו היום וצוה למלאכך הקדושים להודיעני את אשר נסתפקתי בפרשיות של תפילין. כי יש מן החכמים האומרים הויות באמצע ואם החליף פסולות ועתה מלך מלכים צוה למלאכך הקדושים להודיעני הלכה כדברי מי ודברי מי אתה מחבב:

והשיבו אלו ואלו דברי אלהים חיים. וכמחלוקת למטה כך מחלוקת למעלה. הקב"ה אומר הויות באמצע וכל פמליא של מעלה אומרים הויות כסדרן. וזו אשר דבר ה' בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד. וזה כבודו בהיות פרשת מלכות תחילה. (א)

על

אור לשמים

רכרבי החולקים על רשבי וכו' וע"ז כתב מרן הב"י ואינני יודע למה תמה על זה יותר מנסח דינים שמצינו שכתב רשבי בס' הוהר היסף מסקנא דתלמודא ואין הפוסקים כותבים אלא מסקנא דתלמודא וכו' ע"כ. ויעוין בהרד"ש הרשב"א מנחות ל"ו ע"א שהאריך להוכיח שהעיקר דברך שתי ברכות ולפלא שיסתור דברי עצמו שכתב שכתב המוכחא בב"י שם, ויעוין בתקונים שבסוף הוהר חדש (פ"ח ע"ג) ד"ה וירא אליו ה' ויאמר אל תרד מצרימה וכו' וכעמודא דאמצעותא וכו' ובית אינון פקודא תדא ולא צריך לאמסקא כמה דאוקמה סח וכו' והאי איתו עיקרא דגמרא ואילן דעכדין ל"ו תרי פיקודין דירושלמי איהו פיימינא ומשמאלא דתמן ענפין מתפרדין ובנין דמסמרא דימינא ודשמאלא שתיים דבר אלהים צריך לברכא עלייהו תרין ברכאן חד לחניה תפילין על של יד וחד על מצות תפילין על של ראש ואם סח בנתיים סכרף על של שתיים אבל מסמרא דעמודא דאמצעותא עלייהו איתמר אחת דבר אלהים ולא צריך אלא ברכתא חדא וכו' ויעוין בבאור הגר"א שם:

3) נט' יעוין בב"י א"ח ס"י ל"ד שהביא מתשובות מהרי"ל וס"י קל"ז שרכינו תם עשה שאלת חלום ע"ד סדר פרשיות תפילין וכו' וכיאר דבריו הג' תיר"א בשו"ת חיים שאל ח"א ס"י א' שרית הנזכר אינו נכדו של רש"י רק הוא רבינו יעקב סמרויש עיי"ש שהאריך. והנה בבית יוסף שם הביא עוד שהמרדכי כתב לשלחו מא"י שגמלה בימה שעל קבר יחזקאל ומצאו שם תפילין ישנם מאוד בסדר הרמב"ם ורש"י. ויעוין בסת"ד ח"א ערף רבינו תם שהביא מהפגנת וכוחא רבא של ר"ת לפני מרע"ת כהלכה זו: ואם אמנם כי מחלוקתא דא בקראה על שם רש"י ור"ת חנה לא ומה המצאה וכשם שנמצאו תפילין בסדרו של רש"י בן גמ היו תפילין ישנים כסדרו של ר"ת כי מחלוקת קדומה היא עיין בנחל אשכול ח"י תפילין ס"י ב"ז אות ג' שהוכיח שר"ת הא' גאון חניה שני וזו תפילין והעיר לזהו היסוד בדברי הגמרא עירובין צ"ח סניסין וזו וזו. ויעוין בתמים דעים להראב"ד ס' ע"ט מ"ש משמושא רבא. וכן ראינו שרכינו הגדול הרמב"ם שהיה בריתוק מקום ותלפעת לפודם של רש"י ור"ת חכמי צרפת ירע מסלונתא זו ומחלוקת המנהגים וכתב בתשובתו המוכחא בכסף משנה הלכות תפילין פ"ג ח"ה שמקודם היתה דעתו כדעת הגאונים שהויות באמצע ותפילין שהיה לו במערב כך היה וכך כתב אותו שכתב חיבור תפילין שמו ר' משה בן סיימון מקור טוב ה וכו' וגם חכם אחד יש שמו ר' יעקב קלעי עשה ככה. ותרבה גאונים חלקו על דבר זה וכל אנשי סורת וכל אנשי ארץ הצבי הקדמונים חולקים ע"ז ואמרו כי החכמים הגאונים פתחו התפילין של רבינו האי והיא כתובה על הסדר שכתבתי בהכורי ור"ם דרעי בשבא מן המערב לא"י היתה תפלה שלו כמי אנשי מקומכם וכשחראוהו דברי הגאונים הקדמונים והראויות שלהם השליך תפיליו ועשה

הלכות תפילין סימן לד

ו יברך עליהם והיו עליו בשעת ק"ש ותפלה (יד) ואחר התפלה * יניח של ר"ת בלא ברכה ויקרא בהם (טו) שמע והיה אם שו"ג ילא יעשה (טז) כן אלא מי שמוחזק ומפורסם (ז) [ג] (יז) בחסידות; מקורב ד (יח) * ילא יניח * ב' הזוגות (ז) [ג] (יט) בכיס אחד שהאחד מהם (כ) * הוא חול ואסור להניחו

שערי תשובה

ועל ש"ר שהוא של ר"ת לא יברך כלל: [ג] נחסידות. ענה"ט ונצרי יוסף כתב שנמקומותיו רוב מוספי התורה ומקלף בעלי נחמים דר"ת גם כן ולא מיחד כיוהרא! אבל של שימושא רנא אין להניח רק המוחזק נחסידות ועיין נחמ"ב שיש מי שכתב דבוקשי המירוס. ואמנם מהר"ט בשערי קדושה כתב בכלל המטה לעשות תפילין משימושא רנא ומ"מ כתב בשם הרמ"ו שאין להניח רק נחמנה וכן נהג הרמ"ו להניח תפילין אלו של אלנצעים כו' ובעת קריאת שמו"ט כ"כ מוהר"ר ישיעה באסקא נחשוטמיו הנקראים לחמי תודה עיין סס. ועיין נחמ"ב בשם מכתם לדוד סי' ד' דאם אין לו של רש"י רק של ר"ת ילבשם גם שחרית בלא ברכה ונחמנה אעפ"י שיש לו של רש"י לא יניח אלא של ר"ת על דרך האמת ולא יברך וכתב נחמ"ב בשם אור לדיקים קבלתי ממורי ז"ל שלא להניח תפילין בע"ש כי כבר נחטף קדושת שנת עכ"ל. וכ"כ בסוף שומר אמונים נחשונה סימן ז' ומהו מטאר שעל תפילין דר"ת קאמר שג"כ אין להניח נחמנה בע"ש ועיין לקמן סימן ז' ומהו לו תפילין דרש"י לפי מש"ל סימן כ"ה יכול להחזיר לכיס וללבוש של ר"ת כמנהגו ואין מה משום מעברין כו': [ג] בכיס אחד. ענה"ט ונחמ"ב כתב בשם זרע

ביאור הלכה

על ידו גופא הלוא דכל מוסף והכי מוכח פשוט דטובא שם להעניין טו ונחמ"ב שפירש הגר"א המימרא דרבי ארז דליירי אפילו נקישור ולא נחטור ממש ניחא מאד מה דקאמר כל בית החינוך שאינו רואה ולא קאמר כל בית הרביעי אלא דלכתי טיפון הוא: * יניח של ר"ת. י"ל דגם זה צריך לזהר לכוין שאינו עושה כן רק משום ספיקא וזה לכ"ע לא עבר על כל מוסף וכל מנרע דאם יכוין פהם מה לקיים מ"ע דתפילין הגם דאין מה משום ב"מ דהאי למודיה קאי וכו' עכ"פ שמה באמת הדין כרש"י ותפילין אלו פטולים להתלף פרשוטפיה וכמו שכתב הרא"ש והטור ונחמ"ב דעובר מה על כל מנרע דהלא מטאר נחמ"ב ל"מ שם"ה דהעושה ג' טוטפות תפילין עובר על כל מנרע וה"ל דכוחיה דהלא אין לו רק שתי פרשיות שקטעין נמקומן ואין לחלק דהתם עכ"פ ג' נשרין הן יש ע"ו רק שם מנרע משא"כ כאן ע"י שקטעין קת פרשיות הקצילה שלא נמקומן נאמר דהקצילה כולה מיקרי קצילה ואין עליה שם מנרע ז"ל דהלא שם טדאי אין על הקצילה שם תפילין כלל דהלא קי"ל דארבע טוטפות מעכבין זה את זה ואפ"ה נכלל זה בלאו דלא תגרע. ולהיפך אין לחלק דשם גרע מעיקר התפילין משא"כ כאן דז"ל אחד דכוון שלא הניחה במקומה הו"ל ג"כ כמו שחיסרה ועוד דמי גרע זה מדמים הניחין נממן אחד נמקום דלריחן נממן ב' שהן ד' דאמרינן ענינו דין דף ק' ע"א ובר"ה כ"ו" דעובר על כל מנרע אף דקי"ל בנחמים בפי"ש דנדיעבד כיפר עכ"פ הלא גרע הלכתלה נממות השם [הג"ה] וזה הוא מוכח מגולה להאדם הרואה להתרשל ממ"ע לפעמים נממות מצד שהוא רק לכתלה ק"ו זה דהוא לעיכובא אף נדיעבד ועוד דהלא כתב הרמב"ם בנפטר המצות שלו דלאו הו"ל הא בין אם מנרע מהמכות נמורה ובין אם הוא מנרע מהמקובל בע"פ וה"ל בין דמקובל לט בע"פ כש"ר דע"פ שפיר דהתם הוא כן והוא משנה טדאי הוא מנרע מה אם לא שנאמר כמש"כ העט"ו בשם המקובלים דאלו כשרים הם אבל אי רואין שהעושה וכל הפוסקים לא קיצלו דבר זה להלכה וידוע דכל היכא שהפוסקים חולקים עם המקובלים הדין הפוסקים וכן הוכיח הגאון ר' ברוך פרענקיל בהגהותיו מן הגמרא ועוד שירא שמים המניח תפילין דר"ת הוא רואה כעו שכתבנו שיכוין נפירוש שאיט מניחין רק משום ספיקא ואפילו סתמא לא מהני זה דהא קי"ל בר"ה כ"ו ע"כ לעובר ממנו לא עני כונה ואף דשם איירי הענין לענין כל מוסף פשוט דה"ל לענין כל מנרע ועיין נחמ"ב בסוף סימן תרי"א ואין לומר דכאן מיקרי שלא סמנה משום דכבר יאל נחמ"ב דרש"י והוא דומה ללולב דפסק שם הע"ו דאינו עובר על כל מנרע אפי"כ אם טוטל ג' מניחם אם לא שיכוין נס נפירוש לשם מטה דשאני התם דמדלגנדיה נפיק מה משא"כ תפילין דעכ"פ זמנן הוא כל היום והוא מברך עליהן בכל פעם שמתפן ולא גרע עכ"פ מנכור דמסיק שם בר"ה דמיקרי כל היום זמנו או נברכת כהניס אלו מתרמי ליה לטרא אחרתא אף דבדוקא יש לחלק מ"מ הדרך יותר נכון הוא כמו שכתבתי ונפטר דיש דיעות נפוסקים דנצרי דחיוז תפילין מן התורה הוא להיומן עליו כל היום עיין נחמ"ב שיעושת יעקב טדאי מיקרי כל היום זמנו. וכתבתי זה לאפוקי ממה שראיתי לאחד שכתב היפך זה. ולא עיין מה כל הדרך. ויש עוד הרבה דברים שמלמדי אפי"כ נפמיחה להפמ"ג בענינה דכל מוסף ואפי"כ להפמ"ק: * לא יניח. עיין נחמ"ב והוא מהמג"א ועיין לקמן בסימן מ"ב ס"ג דכל דיניהם שיך לכאן ונראה דאפילו אם עשיית הכיס היה על דעת אחד אם קודם שהניח בעצמו האחד עקר נפירוש הזמנה הראשונה דמהני ואין זה בכלל לא אחי דיטר ומטעל מעשה דהעשייה זו לא נחשב רק הזמנה בעלמא עיין סנהדרין מ"מ ואפי"כ להאריך: * שתי הזוגות. ומיירי שהזוג שנמיחד לו הכיס מתפלה הוא עלי תיק ואפילו אם הוא נחמ"ב ופעמים דברך עראי הם מונחין ט עלי תיק נחמ"ב ע"כ נחמ"ב מר"ה הו"ל וכו' ע"ש אבל אם הוא נחמ"ב חמ"ד הרי הכיס אין נעשה על ידו כ"א פשמיש דשמיש וליה ט קדושה. ולכאורה יראה דדוקא אם המיק מכתה נס המענרתא והתימורא דגם הם מכלל גוף הקדושה דלא חשיב נחמ"ב דף כ"ו למשמיש קדושה נחמ"ב רק המיק והרלועה וגם משנת כ"ט ע"כ והא אחר אפי"כ עיין על תפילין וכו' ועיין אפי"כ מלמדי כעין זה במדרי"ה הלכות תפילין: * הוא חול. עיין נחמ"ב והעמקי כ"ו מנה"ט בשם נחמ"ב ד"ג וע"ק לניחא נחמ"ב דאם"ל לא הניחין וכו' דיכול להתלפס דפשוט

בצת אחת כגון שיש לו מכה או שמחזיק בפני הצרות מ"א. ועיין דרכי נועם חלק א"ח סימן ב' ובספר בני חיים: (ו) נחסידות. נשאלתי על איש אחד שהיה נוהג להניח תפילין של ר"ת לאחר התפלה בפרהסיא בפני הקהל אי מחזי כיוהרא פסק נחשונה מהר"ש הלוי דמיחזי כיוהרא וצריך שיבטל מנהגו. וכ"כ נחשונה שנת יעקב מ"ב סימן מ"ד שאפילו אם תקלע עושין יש צו משום יוהרא. ואם מניחן בפני אדם גדול שאין נוהג להניחם כי אם נקרב צמו ודאי מחזי כיוהרא ע"ש: (ז) כיס אחד. אסור להתלף הכיסים וכ"ש הנחמים והרלועות

משנה ברורה

ועיין בביאור הלכה שהוכחנו דמאוד צריך להזהר שלא יכוין בהנחתם רק משום ספקא ולא בסתמא לשם מצוה: (יד) ואחר התפלה. היינו כדון המבואר לעיל בסימן כ"ה סי"ג ולא כאלו החולצין תפילין דרש"י ומניחין דר"ת תיכף לאחר קדושה של י"ח' ובאמת מלבד שעושין שלא כדון המבואר לעיל סימן כ"ה סי"ג גם צריך לכוין בתפלת י"ח להשי"ן (א"ב) לעסוק בדבר אחר [פמ"ג]: (טו) שמע והיה א"ש. אבל א"צ (ג"פ) יציית כי חששא דשמא העיד עדות שקר (יט) כבר תיקן בב' פרשיות ועיין בפמ"ג דמשמע מיניה דכן יש לנהוג המניח תפילין דר"ת שיניחנו רק לאחר שסילק דרש"י. ופשוט דמי ששובש כל היום תפילין שנכונן יותר שילבוש תפילין ד' ג' (טז) כן. היינו אפילו אם ירצה להניחם רק אחר התפלה וכתב הבה"ט באיש אחד שהיה נוהג להניח תפילין דר"ת לאחר התפלה בפרהסיא בפני הקהל אי מחזי כיוהרא פסק בתשובת מהר"ש הלוי דמחזי כיוהרא וצריך שיבטל מנהגו וכ"כ בתשו' שכות יעקב ח"ב סימן מ"ד שאפילו אם מקצת עושין יש בו משום יוהרא ואם מניחן בפני אדם גדול שאין נוהג להניחן כ"א בקרב ביתו ודאי מחזי כיוהרא ע"ש: (יז) בחסידות. שכיון שהעולם נוהגין כרש"י נראה כיוהרא מי שחושש להחמיר ע"ע בזה"ל אם אינו מוחזק שמחמיר ע"ע ג"כ בשאר דברים. ד (יח) לא יניח. ומיירי שהזומן הכיס תחלה רק לדעת אחד מהם (כ) אבל אם נעשה מתחלה להניח בו שניהם שרי: (יט) בכיס אחד. של תפילין כדמסיים אבל בתיק הטלית מותר להניח שניהם אפילו הם בלא תיק דהרי התיק מיוחד גם לדבר חול דהוא הטלית: (כ) הוא

פרענקיל בהגהותיו מן הגמרא ועוד שירא שמים המניח תפילין דר"ת הוא רואה כעו שכתבנו שיכוין נפירוש שאיט מניחין רק משום ספיקא ואפילו סתמא לא מהני זה דהא קי"ל בר"ה כ"ו ע"כ לעובר ממנו לא עני כונה ואף דשם איירי הענין לענין כל מוסף פשוט דה"ל לענין כל מנרע ועיין נחמ"ב בסוף סימן תרי"א ואין לומר דכאן מיקרי שלא סמנה משום דכבר יאל נחמ"ב דרש"י והוא דומה ללולב דפסק שם הע"ו דאינו עובר על כל מנרע אפי"כ אם טוטל ג' מניחם אם לא שיכוין נס נפירוש לשם מטה דשאני התם דמדלגנדיה נפיק מה משא"כ תפילין דעכ"פ זמנן הוא כל היום והוא מברך עליהן בכל פעם שמתפן ולא גרע עכ"פ מנכור דמסיק שם בר"ה דמיקרי כל היום זמנו או נברכת כהניס אלו מתרמי ליה לטרא אחרתא אף דבדוקא יש לחלק מ"מ הדרך יותר נכון הוא כמו שכתבתי ונפטר דיש דיעות נפוסקים דנצרי דחיוז תפילין מן התורה הוא להיומן עליו כל היום עיין נחמ"ב שיעושת יעקב טדאי מיקרי כל היום זמנו. וכתבתי זה לאפוקי ממה שראיתי לאחד שכתב היפך זה. ולא עיין מה כל הדרך. ויש עוד הרבה דברים שמלמדי אפי"כ נפמיחה להפמ"ג בענינה דכל מוסף ואפי"כ להפמ"ק: * לא יניח. עיין נחמ"ב והוא מהמג"א ועיין לקמן בסימן מ"ב ס"ג דכל דיניהם שיך לכאן ונראה דאפילו אם עשיית הכיס היה על דעת אחד אם קודם שהניח בעצמו האחד עקר נפירוש הזמנה הראשונה דמהני ואין זה בכלל לא אחי דיטר ומטעל מעשה דהעשייה זו לא נחשב רק הזמנה בעלמא עיין סנהדרין מ"מ ואפי"כ להאריך: * שתי הזוגות. ומיירי שהזוג שנמיחד לו הכיס מתפלה הוא עלי תיק ואפילו אם הוא נחמ"ב ופעמים דברך עראי הם מונחין ט עלי תיק נחמ"ב ע"כ נחמ"ב מר"ה הו"ל וכו' ע"ש אבל אם הוא נחמ"ב חמ"ד הרי הכיס אין נעשה על ידו כ"א פשמיש דשמיש וליה ט קדושה. ולכאורה יראה דדוקא אם המיק מכתה נס המענרתא והתימורא דגם הם מכלל גוף הקדושה דלא חשיב נחמ"ב דף כ"ו למשמיש קדושה נחמ"ב רק המיק והרלועה וגם משנת כ"ט ע"כ והא אחר אפי"כ עיין על תפילין וכו' ועיין אפי"כ מלמדי כעין זה במדרי"ה הלכות תפילין: * הוא חול. עיין נחמ"ב והעמקי כ"ו מנה"ט בשם נחמ"ב ד"ג וע"ק לניחא נחמ"ב דאם"ל לא הניחין וכו' דיכול להתלפס דפשוט

שער הציור

(יט) פמ"ג: (כ) מ"א: איש מצ"ח

ובתנאי שיהיו קטנים וכתובה ישראל. וע' בהערות שבסוה"ס: 3. וה' קול יעקב (אור ד) כתב בשם מרן החיד"א ז"ל דעתה שנילה רבינו הארי"י ז"ל דתרווייהו צריכי, הגם שאינו מפורסם בחסידות יכול להניחם, ושכן נוהגים בארץ הצבי, ושאר בעלי מקרא ומשנה יש שמניחים ב' זוגות. ע"ש. וכ"כ בס' שער המפקד (ד"ג ע"ב). ע"ש: 4. סיוע לזה מדברי מרן בב"י סי' כ"ד ע"ד רב נטרנאי. ע"ש. נאמ"ן ס"ט:

1. אולם ה' ילקוט יוסף (עמ' מ"ח) פסק להניח תפילין של ר"ת קודם קדושה ואלו לציין כדי שיאמרו עמהם קדושה אחת (ומ"ש שם שכ"ה מנהג הספרדים, הוא אשיגרת לישן דהרב תורת חיים (סופר), וכונתו כנראה על גוסס "ספרד" של החסידים אבל הספרדים בדורות הקודמים בכל ארצות מושבותיהם הניחו שניהם יחד וכמבואר בחיים שאל (ח"א סי' א') ובית עובד ושער המפקד וברית כהונה (פע' ת' אריג ע"ע): 2. ולדידן יש להניחם יחד וכמ"ש בהערה 1 בעמוד הקודם, הנהגות ותיקונים: (א) כ"ח: (ב) צ"ל: (ג) חסר תבת לומר: (ד) ואם הערות והארות: (ו) עיין בהל"ל סי' רס"ב ס"ב ד"ה בגדים נאים וכו' לענין כשעושה בבית:

סק"ד וסק"ה סלחק בדבריו ונראה שלפניו סיו הנידח
 באופן אחר בס"ע. וכמו בסק"ו דזו שכתבו שאין להניח
 בכיס אחד זהו כשלא התנה מעיקרה לתת שיהיה חבל
 בהתנה שרי וכן זה שכתב סב"י דאין לעשות כן אלא
 מי שמוחזק ומפורסם בחסידות האידנא כתפסקה בכמה מדינות
 ממניח תפילין דר"ס ואין בזה יוסרה ויכול כל אחד לעשות
 כן ותע"ב :

¶ אל יפלא בעיניך דכיון שתפילין של רש"י פסול לר"ת
 ושל ר"ת פסול לרש"י וא"כ איך אפשר שגאוני עולם
 וחסידי הדורות וכלל ישראל בכמה זמנים לא יקיימו מצות
 תפילין וברכתן היתה לבטלה ח"ו ולכן אף שבחבורים
 מן דינים והלכות אינו ראוי לכתוב דברים הנאמרים
 בלחישה והנסתרות לה' אלהינו ובפרט שבעוטתיו אין
 אתנו שום ידיעה מזה ס"מ כדי שלא יפלא בעיניך
 נבאר מעט מהרבה כפי הבנתנו בס"ד :

¶ דע דבעל מגדול עוז שמישב השנת הראב"ד על
 הרמב"ם כתב בענין זה וז"ל כתב הראב"ד ז"ל רבינו
 האי גאון אינו אומר כן וכו' ואני אומר הרב המחבר
 מפרש כאשר קבל מרבותיו וכו' ומצאתי לחכמי לוג"ל
 ששאלו וכו' והשיבם וכו' והיודע סוד וכו' ישכיל שיש
 לכל הדיעות שורש וענף ואלו ואלו דא"ת וכו' וכבר
 העיר עלינו רוח ממרום ומצאנו מדרש נסתר ונעלם
 והוכרחנו לשנות מה שהורגלנו והחזקנו בכסדרן וכן נהגו
 רבותינו האחרונים וכו' עכ"ל כלומר שמתחלה עשו כר"ת
 ואחרי שמצאו המדרש הנעלם הוכרחו לשנות ולהניח
 כסדרן כדעת רש"י והרמב"ם ז"ל :

¶ ולענ"ד המדרש הנעלם הזה הוא בזה פנחס [דף
 רנ"ה]. דהנה בזה סוף בא אומר מפורש פרשה
 קדמאה קדש וכו' תגינא והיה כי יביאך וכו' פרשה
 תליתאה שמע וכו' ובגין כך שמע סמך לוהיה וכו' פרשה
 רביעאה רוא דרינא קשיא השמרו לכם וכו' עכ"ל הרי
 מפורש ברש"י וראיתי מי שדחה זה לאמר דכוונתו על
 הכתיבה אבל באמת אינו כן כדמוכח מכל הענין שם
 דאחנהא קאי והאמת כן הוא וע"פ הוזהר דפנחס
 יתבאר הדברים :

¶ וז"ל הוזהר שם תפילין דיליה כסדר הוי' דאיהו קדש
 לי ויהי כי יביאך שמע והיה אם שמע אבל בעלמא
 דאתי הויות באמצע דאינון ה' ה' וכו' עכ"ל והאריך
 בזה ע"ש ולענ"ד בביאורו דהנה בספ"ג דפסחים אמרו
 חז"ל שלעתיד לבא יאמרו שם הוי' ככתיבתו וזהו דכתיב
 ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד מפני שאו יהיה
 בימול היצה"ד כדכתיב לא ידעו ולא ישחיתו ומטילא
 שגם הצרות יכלו כידוע ולכן עתה והיה אם שמע
 האחרונה דבה כתיב השמרו לכם פן יפתה לבבכם וגו'
 ואכרתם מהרה וגו' משא"כ לעתיד לבא תהיה שמע
 האחרונה שבה כתיב אך אהבת ה' ואין בה עונש וזהו
 שאומר הוזהר בפ' בא פרשה רביעאה רוא דרינא קשיא
 כמבואר

היו וכך כתב וכו' ואותו חיבור הוא שהטעני והטעה
 כל אנשי מערב וכו' והרבה גאונים חלקו על זה וכל
 אנשי פורה וכל אנשי ארץ הצבי הקדמונים חולקים על
 זה ואמרו כי הגאונים פתחו את התפילין של רב האי
 והיא כתובה על הסדר שכתבתי בחבורי ורבי משה
 דרע-כשבא מן המערב לא"י היתה תפלו שלו כמו אנשי
 מקומם וכשהראוהו דברי הגאונים הקדמונים והראיות
 שלהם השליך תפלו ועשה על הסדר והראיה הברורה
 בדבר זה מה שאמרו בהקוסף רבה והקורא קורא כסדרן
 כלומר וכו' כסדר התורה ונוסח זה לא היה בספרים
 שלט אבל הגה מצאתיה בנוסחאות הישנות וכו' עכ"ל
 ופלא שהרא"ש והמור וכמה מראשונים ס"ל דרב האי
 פסק כר"ת והרמב"ם כתב שפתחו תפלו ואינו כן
 ובמרדכי וכן בשאר ראשונים כתבו שנפלה הבימה שעל
 קבר יחזקאל הנביא ומצאו תפלו ופתחוה והם כסדר
 רש"י והרמב"ם ועכ"פ נראה שבין קדמוני קדמונים
 היתה מחלוקת בזה וכל העולם תפסו כן להלכה ואף
 המניחים תפילין דר"ת סברין רק על תפילין דרש"י
 ורמב"ם ומתפללים בהם כאלו בת קול יצא דכן הלכה :

¶ וכתבו הרא"ש והמור דלפי שנחלקו בו גאוני עולם
 ותפילין של אלו פסולים לאלו דתניא [שם] החליף
 פרשיותיה פי' שנתן של בית זה בזה פסולים ואמרו
 חכמים [רפ"י לעירוטין] מקום יש בראש להניח שני
 תפילין וכן בירוע לכן ירא שמים יוצא ידי שניהם ויעשה
 שני זוגות תפילין ויניח שניהם ויכוין בהנחתם באותם
 שעשויים כתקונם אליבא דהלכתא בהם אני יוצא ידי
 חובתי והאחרים הרי הן כרצועות בעלמא ואין כאן משום
 בל תוסיף דזה אינו אלא כשעושה חמש בתים ולא יניח
 שני הזוגות בכיס אחד שהאחד מהם הוא חול ואסור
 לתתם בכיס של תפילין אלא יעשה שני כיסין וסימן
 לכל כיס שלא יתן של זה בזה וכן היה נוהג א"א ז"ל
 ורבו רבינו סאיר ז"ל עכ"ל והנה זה אפשר רק בתפילין
 קטנים מאד אבל בתפילין שלנו א"א להניחם שתיים
 בבת אחת :

¶ ורבינו הב"י כתב אחר שכתב דברי המור ז"ל ואם
 אינו יודע לכיון המקום ולהניח שניהם יחד יניח
 כדברי האחד של יד ושל ראש ויסלקם מיד ויניח האחרים
 על סמך ברכה ראשונה וי"א שאם לא יוכל להניח בבת
 אחת יניח של רש"י ויברך עליהם ויהיו עליו בשעת ק"ש
 ותפלה ואחר התפלה יניח של ר"ת בלא ברכה ויקרא
 בהם שמע והיה אם שמע ולא יעשה כן אלא מי שמוחזק
 ומפורסם בחסידות עכ"ל כלומר דמקודם קאמר שאם
 אינו יכול להניחם בבת אחת יניחם בזה אחר זה תיכף
 ומיד ויכול לברך על איזה שירצה לזה אומר וי"א וכו'
 כלומר שיברך רק על של רש"י ולא יסלקם תיכף להניח
 דר"ת אלא אחר התפלה והטעם מפני שהעיקר להלכה
 בדברי רש"י והרמב"ם [וכעין זה פי' סק"ז בסק"ג ועמ"ל